

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์ความงามของประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล
วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พระสุรศักดิ์ สุธีโร (มากมี)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูภาวนาโพธิคุณ พธ.บ. (ศาสนา), M.A., (Phil.), M.A., (Pol. Sc.),

M.Phil., Ph.D. (Phil.)

: รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ป.ธ.๗, พ.ม., พธ.บ. (ปรัชญา), M.A.

(Bud.), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: ผศ.ดร. สุวิน ทองปั้น พธ.บ. (ปรัชญา), M.A., (Phil.), Ph.D. (Phil.)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๓๐ /พฤศจิกายน/ ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การศึกษาวิเคราะห์ความงามของประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทฤษฎีความงามตามหลักสุนทรียศาสตร์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและลักษณะทางประติมากรรมที่ใช้ในการสร้างมหาเจดีย์ชัยมงคล และเพื่อวิเคราะห์ความงามทางประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคลตามหลักสุนทรียะ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารด้านวิชาการทางปรัชญา เอกสารทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์หนึ่งในวิชาปรัชญาที่ว่าด้วยเรื่องของคุณค่าและความงาม เป็นปรัชญาที่ค้นหาคำตอบว่า ความงามคืออะไร และเราจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินความงามนั้น ซึ่งในการวิเคราะห์ความงามของประติมากรรมของมหาเจดีย์ชัยมงคลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีตัดสินความงามทางสุนทรียศาสตร์ ๓ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีจิตวิสัยนิยม ทฤษฎีปรัวิสัยนิยม และทฤษฎีสัมพัทธนิยม จากการวิจัยทั้ง ๓ ทฤษฎี พบว่า ทฤษฎีจิตวิสัยนิยม เป็นทฤษฎีที่มีเกณฑ์ตัดสินความงามโดยเน้นความสำคัญที่ความรู้สึกของบุคคลหรือใช้ความรู้สึกของบุคคลเป็นเครื่องตัดสินความงาม ส่วนทฤษฎีปรัวิสัยนิยมหรือวัตถุนิยม เชื่อว่าความงามเป็นคุณสมบัติที่แน่นอนตายตัวและอยู่ในวัตถุนั้นตั้งแต่แรก โดยไม่ขึ้นกับความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ และทฤษฎี

สัมพัทธนิยม เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญทั้งจิตใจของมนุษย์และวัตถุทางสุนทรียะ ความงามเป็นภาวะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุที่มีปฏิกิริยาตอบสนองในสัดส่วนที่พอๆ กัน

พระมหาเจดีย์ชัยมงคลแห่งวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม เป็นเจดีย์ที่ใช้ศิลปะผสมผสานระหว่างภาคกลาง และภาคอีสานของประเทศไทย คือ ระหว่างพระปฐมเจดีย์ และพระธาตุพนม ซึ่งเป็นพระมหาเจดีย์ที่เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ของหลวงปู่ศรี มหาวิโร และเมื่อวิเคราะห์ความงามของประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคลทั้ง ๓ ชั้นแล้ว จึงทำให้ทราบความงามในแต่ละชั้นว่า ความงามของประติมากรรมในชั้นที่ ๑ ตามหลักจิตวิสัย เป็นความงามที่เกิดขึ้นจากภาวะที่จิตเข้าไปรับรู้วัตถุสิ่งของแล้วค้นหาความงามของวัตถุนั้นด้วยประสบการณ์และความงามที่จิตได้สัมผัสไว้ เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาจากจินตนาการของช่าง มาเป็นรูปเป็นร่าง ผ่านเส้น สี และแสง ได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน ดูแล้วเย็นสบายตาและการจัดพื้นที่ได้อย่างเป็นสัดส่วนลงตัว ความงามของประติมากรรมในชั้นที่ ๒ ตามหลักปรัวิสัยนิยม เป็นศิลปะวัตถุที่มีความงามอยู่ในตัวของวัตถุต่างๆที่นำมาสร้าง มาแกะสลัก หรือมาปั้นนั้นเป็นสิ่งที่มีความงามในตัวของมันเอง ไม่ว่าจะเป็นปูน ทราย เรซิน หรือสีทอง เป็นต้น วัตถุเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความงามอยู่ในตัวของมันอยู่แล้วถึงจะไม่มีใครรู้จักก็ตาม และความงามของประติมากรรมในชั้นที่ ๓ ตามหลักสัมพัทธนิยม เป็นความงามที่เป็นธรรมชาติ คือเป็นความงามที่เกิดขึ้นกลางธรรมชาติแห่งป่าเขา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนชาวอำเภอหนองพอก ที่เป็นความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา จึงกลายเป็นความงามที่เกิดขึ้นจากขบวนการทางจิตใจผสมผสานกันกับวัสดุที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จออกมาเป็นประติมากรรมแล้ว ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกแปลกตา เกิดความทึ่ง และปลื้มใจในความสวยงามของศิลปะที่แสดงออกมาเป็นเอกลักษณ์ของไทย

Dissertation Title : An Analytical Study of the Beauty of Sculpture in the
Phramahachedichaimongkol Wat Bhanamtipprasitthivanaram,
Nongpork District, Roi-et Province

Researcher : Phra Surasak Sudhiro (Makmee)

Degree : Master of Arts (Philosophy)

Dissertation paper advisor

: Phrakhruphawanaphodhiguna, B.A.(Phil), M.A.(Phil), M.A.(Pol.Sc),
Ph.D. (Phil.)

: Assoc. Prof. Dr. Sowit Bamrungphak, Pali VII, B.A. (Phil.), M.A.
(Bud.), Ph.D. (Bud.)

: Asst. Prof. Dr. Suwin Thongpan, B.A. (Phil.), M.A. (Phil.),
Ph.D. (Phil.)

Date of success : 30 / November /2014

Abstract

The main purposes of this thesis, " An Analytical Study of Beauty of Sculpture in the Phramaha Chedichaimongkol Wat Bhanamtipprasitthivanaram, Nongpork District, Roi-et Province" were to study the theory of beauty in aesthetics, to study the history and characteristics of sculpture in the establishment of Phramaha Chedichaimongkol, and to analyze the aesthetical beauty of Phramaha Chedichaimongkol. This was a documentary research to collect all data from Tipitaka, philosophical paper, Buddhist paper, and related researched with the descriptive analysis.

A result of this study was found that the aesthetics was one of philosophical theories in accordance with value and beauty. It was the philosophy to search what the beauty was and what the standard of examining that beauty. In order to analyze the beauty of sculpture in Phramaha Chedichaimongkol, the researcher used three aesthetical theories: subjectivism, objective idealism, and relativism. A result of this study was found that subjectivism had the standard of examining the beauty according to the individual feelings as a symbol of the beauty. The objective idealism or materialism believed that beauty was the eternal quality in the materials

in the first time and it did not depend upon the human feelings. Finally, the relativism stressed on human mind and aesthetical materials. The beauty was the relation between a person and materials in a way of responded equality.

Phramaha Chedichaimongkol Wat Bhanamtipteprasitthivanaram was made of the mixed central art and I-san art in Thailand, i.e. Phrapathomchedi and Phrathatpanom, a big pagoda established according to Luangpu Sri Mahaviro's intention. When the beauty of sculpture in three floors of this Mahachedi was analyzed, it was found that the first floor had the beauty of sculpture according to subjectivism. It was the beauty coming from the state that mind acknowledged the material and searched the beauty of that material according the past experience and beauty kept in mind. It was the beauty presented from the technician's imagination to picture through lines, color and light properly and harmoniously. It had good look and proper management. The beauty of sculpture in the second floor followed the objective idealism. It was the beautiful art in all materials brought to establish this pagoda, to be carved, or to be sculpted. It was a valuable thing itself. All things like cement, sand, resin, or golden color were valuable themselves although nobody knew it. The beauty of sculpture in the third floor was in the relativism. It was natural beauty as seen in the forest, the mountain, beliefs, tradition, ceremonies, and culture in the community, Nongpok district. Because it was in the Buddhist belief, it became the beauty coming from mind, mixed with good quality of materials. After the sculpture was made, it made people surprised and rapturous in the artist beauty presented in a way of Thai identity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความมีเมตตาธรรมจากคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ โดยเฉพาะ พระครูภาวนาโพธิคุณ, ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ และ ผศ.ดร. สุวิน ทองปั้น กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ปรึกษา รวมทั้ง ๒ ท่านที่ดูแลเอาใจใส่คอยตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งเนื้อหาวิชาการและรูปแบบขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความเมตตาของทุกๆ ท่าน

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในงานวิจัยครั้งนี้ ตลอดถึงคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ บุคลากรห้องสมุดวิทยาเขตขอนแก่นของศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งได้อนุเคราะห์ด้วยดีในการค้นคว้าข้อมูล ตลอดถึงคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และเอื้อเฟื้อข้อมูลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอบูชาคุณพระรัตนตรัย บิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน และขออุทิศความดีทั้งปวงของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้แก่บูรพาจารย์ ตลอดถึงผู้มีอุปการคุณทุกๆ ท่าน ตลอดถึงสรรพสัตว์ ขอท่านจงมีส่วนแห่งบุญกุศลนี้ ด้วยกัน ทุกตน ทุกคน ทุกท่าน เทอญฯ

พระสุรศักดิ์ สุธีโร

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗